

Komisijas paziņojums – Darba plāna izveide, kurā paredz indikatīvu nozaru sarakstu nozaru un starpnozaru atsaucēs dokumentu pieņemšanai, saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu daļību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

(2011/C 358/02)

1. IEVADS

Komisija 2008. gada 16. jūlijā pieņēma "Ilgtermiņa patēriņa un ražošanas un ilgtspējīgas rūpniecības politikas rīcības plānu" ⁽¹⁾. Plānā aicināts pārskatīt Kopienas vides vadības un audita sistēmu (EMAS), kura ir svarīgs instruments ilgtspējīga patēriņa un ražošanas mērķu sasniegšanā.

Pārskatītā EMAS regula, tas ir, 2009. gada 25. novembra Regula (EK) Nr. 1221/2009 ⁽²⁾, stājās spēkā 2010. gada 10. janvārī. EMAS mērķis ir veicināt, lai nepārtraukti tiktu uzlabots organizāciju veikums vides jomā, izmantojot šādus pasākumus:

- organizācijas izveido un īsteno vides vadības sistēmas,
- šādu sistēmu veikumu sistemātiski, objektīvi un periodiski novērtē,
- sniedz informāciju par veikumu vides jomā,
- risina atklātu dialogu ar sabiedrību un citām ieinteresētajām grupām,
- darbinieki aktīvi iesaistās organizācijās un piedalās atbilstīgās mācībās.

Starp citiem jauninājumiem pārskatītā regula pirmo reizi paredz "nozaru atsaucēs dokumentus", kuros ietver vides vadības paraugpraksi, veikuma vides jomā rādītājus konkrētām nozarēm un vajadzības gadījumā izcilības kritērijus un vērtēšanas sistēmas, ar kurām nosaka veikuma vides jomā līmeņus.

Lai gan nozaru atsaucēs dokumentu galvenais mērķis ir palīdzēt EMAS uzņēmumiem konkrētā nozarē un sniegt tiem norādes, tādējādi veicinot EMAS regulas saskaņotu un plašu piemērojumu, šajos dokumentos sniegtās norādes var izmantot arī tam, lai attiecīgajā nozarē uzlabotu veikumu vides jomā neatkarīgi no EMAS reģistrācijas.

EMAS nozaru atsaucēs dokumenti palīdzēs ieviest resursefektivitāti, jo tiks noteiktas līmeņatzīmes attiecīgajās nozarēs un labu rezultātu indikatori.

Pārskatītā EMAS regula paredz izveidot darba plānu, ietverot indikatīvu sarakstu ar nozarēm, kurās nozaru atsaucēs dokumentu izstrāde ir prioritāra.

⁽¹⁾ COM(2008) 397 galīgā redakcija.

⁽²⁾ OV L 342, 22.12.2009., 1. lpp.

2. INDIKATĪVS NOZARU SARAKSTS

Pielikumā ietvertais indikatīvais nozaru saraksts tika izstrādāts, izmantojot kombinētus izejas datus un datu avotus, kuros, savukārt, ietverti vairāki faktori un pieejas. Galvenie izmantotie kritēriji bija šādi:

- 1) nozares radītā ietekme uz vidi Kopienā;
- 2) EMAS popularitāte attiecīgajā nozarē;
- 3) vides uzlabojumu potenciāls nozares "vērtības ķēdē".

2.1. Nozares radītā ietekme uz vidi Kopienā

Viens no analizē izmantotajiem aspektiem bija salīdzinājums, kādu ietekmi uz vidi rada dažādas ekonomikas nozares, kurās varētu izstrādāt atsaucis dokumentus. Tika izmantoti dati, ko validējis Dabas resursu un produktu Vides datu centrs (*Eurostat*). Rezultātā tika sagatavots 20 nozaru saraksts, kurā nozares bija secīgi sarindotas pēc to kopējās ietekmes uz vidi ⁽¹⁾, ko aprēķina pēc četriem indikatoriem: globālās sasilšanas potenciāls, paskābināšanās veicināšanas potenciāls, fotoķīmiskas ozona veidošanās potenciāls un jūras eitrofikācijas potenciāls.

Tika ņemti vērā arī secinājumi, kas ietverti 2006. gada maija ziņojumā "Environmental Impact of Products (EIPRO) — Analysis of the Life Cycle Environmental Impacts related to the final Consumption of the EU-25" (Produktu ietekme uz vidi – analīze par aprites cikla ietekmi uz vidi, kas saistīta ar ES-25 galapatēriņu) ⁽²⁾. Šī pētījuma pamatā ir aprites cikla analīze, kurā ietver Eiropas Savienības privāto mājsaimniecību un publiskā sektora patērēto produktu visus aprites cikla posmus: iegūvi, transportu, ražošanu, lietošanu un atkritumu apsaimniekošanu.

Tika izskatīts arī Eiropas Vides aģentūras Ilgtspējīga patēriņa un ražošanas Eiropas tematiskā centra ziņojums "Key messages on material resource use and efficiency in Europe: Insights from environmental extended input-output analysis and material flow accounts" (Svarīgākās ziņas par materiālo resursu lietošanu un efektivitāti Eiropā. Ieskats paplašinātajā vides izlietoto resursu un iegūto rezultātu analīzē un materiālu plūsmu uzskaitē) ⁽³⁾. Šajā ziņojumā izmantota materiālu plūsmu uzskaitē un noteiktas galaproduktu grupas, kurās nacionālais galapatēriņš izraisa lielāku kopējā resursu izmantojuma īpatsvaru.

Analīzē secināts, ka lielākās ietekmes uz vidi kritērijam visvairāk atbilst šādas nozares: lauksaimniecība, būvniecība, pārtikas un dzērienu rūpniecība, atkritumu apsaimniekošana un elektrisko un elektronisko iekārtu rūpniecība.

2.2. EMAS popularitāte

Viens no galvenajiem prioritātes noteikšanas elementiem bija dati par to, cik plaši dažādās nozarēs ir ieviesta EMAS. EMAS regulas 25. apsvērumā teikts, ka nozaru atsaucis dokumenti jāizstrādā tādēļ, "lai nodrošinātu šīs regulas saskaņotu piemērošanu". Nozaru atsaucis dokumenti jāizstrādā tajās nozarēs, kur EMAS izmanto vairāk, lai tādējādi sekmētu regulas drīzāku saskaņotu piemērošanu. Prioritātes noteikšanai tika pieņemts, ka plašāks EMAS izmantojums nozīmē vairāk nekā 100 EMAS reģistrētu organizāciju, kas darbojas attiecīgajā nozarē ES.

Vairāk nekā 100 EMAS reģistrētu uzņēmumu ir šādās nozarēs: būvniecība, pārtikas un dzērienu rūpniecība, publiskā pārvalde, tūrisms, atkritumu apsaimniekošana un gatavo metālizstrādājumu ražošana.

⁽¹⁾ http://www.eu-smr.eu/infocenter/documents/IH_2010-004_Reply_Environmental-pressure-by-NACE-Code_15112010.pdf

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/environment/ipp/pdf/eipro_report.pdf

⁽³⁾ <http://scp.eionet.europa.eu/publications/1234>

2.3. Vides uzlabojumu potenciāls nozares "vērtības ķēdē"

Ar vērtības ķēdi parasti saprot secīgas un savstarpēji saistītas darbības no konstruēšanas un produkta/pakalpojuma izstrādes, ražošanas, tirgvedības un pārdošanas līdz pēcpārdošanas pakalpojumiem, likvidēšanai un otrreizējai pārstrādei.

EMAS jau tagad kalpo kā vērtīga platforma aprites cikla domāšanai, jo tiek ņemti vērā gan tiešie, gan netiešie aspekti un nodrošināta vispusīgāka pieeja vides vadībai, ar potenciālu aptvert visu vērtības ķēdi.

Tāpēc atlasē tika izskatītas nozares, kas var piedāvāt vides uzlabojumu visā vērtības ķēdē, jo tas palīdzēs uzlabot ilgtspējību šī jēdziena plašākā nozīmē, ņemot vērā iespējamās tiešās un netiešās sekas dažādās nozarēs.

Īpaši lielas iespējas ietekmēt tirgu, ieviešot vides vadības sistēmas vērtības ķēdē, ir lieliem uzņēmumiem un pārvaldes iestādēm, kas, savukārt, nozīmē, ka atlasāmās nozares ar ievērojamu potenciālu vides uzlabojumiem vērtības ķēdē ir šādas: automobiļu ražošana, telekomunikācijas, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, tūrisms un publiskā pārvalde.

3. SECINĀJUMI

Prioritārās nozares, kurām tiks izstrādāti nozaru atsaucēs dokumenti, galvenokārt tika atlasītas pēc nozares ietekmes uz vidi, EMAS popularitātes attiecīgajā nozarē un vides uzlabojumu potenciāla vērtības ķēdē.

Rezultātā tika sagatavots pielikumā pievienotais saraksts ar nozarēm, kur nozaru atsaucēs dokumenti varētu radīt pievienoto vērtību, palīdzēt samazināt ietekmi uz vidi, nodrošināt saskaņotu EMAS regulas piemērošanu, sekmēt pozitīvu sinerģiju ar esošajiem instrumentiem un rīcībpolitikām un kalpot kā virzītājspēks ilgtspējības paaugstināšanai šī jēdziena plašākajā nozīmē.

Tā kā dažās no šīm nozares darbojas liels skaits mazo un vidējo uzņēmumu (MVU), nozaru atsaucēs dokumentos tiks ņemta vērā mazo un vidējo uzņēmumu struktūra un darba metodes, kas parasti ir mazāk formālas un dokumentētas nekā lielajos uzņēmumos, lai tādējādi palīdzētu MVU ieviest EMAS atbilstoši to lielumam, finansiālajām iespējām un organizācijas kultūrai.

Šajā darba plānā norādītas nozares, kurās Komisija nākamajos piecos gados izstrādās EMAS nozaru atsaucēs dokumentus. Komisija var šo sarakstu jebkurā brīdī pārskatīt, ņemot vērā tā īstenošanā gūto pieredzi. Turklāt saskaņā ar regulas 46. panta 3. punktu šo darba plānu publisko un regulāri atjaunina.

PIELIKUMS

Indikatīvs prioritāro nozaru saraksts ⁽¹⁾

- Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība,
 - tūrisms,
 - būvniecība,
 - publiskā pārvalde,
 - lauksaimniecība – zemkopība un lopkopība,
 - elektronisko un elektrisko iekārtu ražošana,
 - automobiļu ražošana,
 - gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas,
 - pārtikas un dzērienu ražošana,
 - atkritumu apsaimniekošana,
 - telekomunikācijas.
-

⁽¹⁾ Jāuzsver, ka šis saraksts ir indikatīvs, kā noteikts Regulas (EK) Nr. 1221/2009 46. panta 3. punktā. Komisija jebkurā brīdī var šo sarakstu pārskatīt.